

ADVIES
VAN 24 JUNI 2015
OVER HET VLAAMS JEUGD- EN
KINDERRECHTENBELEIDSPLAN 2015-2019

INHOUD

I. SITUERING	1
II. ALGEMENE BEOORDELING	1
III. STRATEGISCHE DOELSTELLING	2
IV. OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	2

I. SITUERING

1. SARO ontving op 22 mei 2015 een adviesvraag van Vlaams minister van Jeugd Sven Gatz over het ontwerp Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 (verder JKP). Omdat het Vlaams Jeugdbeleidsplan de kinderen en jongeren integraal en geïntegreerd benadert, en dus alle beleidsdomeinen betrokken zijn, besliste de Vlaamse Regering om het advies in te winnen van alle strategische adviesraden.
2. Het decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid van 20 januari 2012 (art. 3, §1) vormt het decretale kader voor de opmaak van het JKP. Het plan geeft voor de beleidsperiode 2015-2019 de prioritaire doelstellingen van de Vlaamse Regering aan binnen een algehele visie op de jeugd en het jeugd- en kinderrechtenbeleid.
Het ontwerp JKP formuleert 12 strategische doelstellingen gericht op armoede, duurzaamheid, jong zijn, mobiliteit, onderwijs, participatie, ruimte, welbevinden, wonen, werk en cultuureducatie. Deze strategische doelstellingen worden vervolgens vertaald naar 35 operationele doelstellingen. Het plan kwam tot stand via een ruim participatief proces met tal van overlegmomenten.
3. SARO focust voorliggend advies op enkele aandachtspunten vanuit het ruimtelijk beleid. SARO verwijst ter informatie ook naar zijn advies van 18 januari 2011 over het ontwerp Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014.¹

II. ALGEMENE BEOORDELING

4. SARO vindt het positief dat het JKP - net zoals de voorgaande jeugdbeleidsplannen - sterk de nadruk legt op het horizontaal karakter van het jeugdbeleidsplan. De opbouw van het plan verschilt van het vorige jeugdbeleidsplan. Zo wordt er bijvoorbeeld voor geopteerd om specifieke doelstellingen te formuleren voor 'mobiliteit', 'werken', 'wonen' en 'ruimte'. Dit is positief en bevordert de gewenste afstemming.

In het vorige plan vormde het ruimtelijk beleid geen aparte invalshoek. Het is in die zin positief dat het voorliggend JKP specifiek aandacht besteedt aan 'ruimte'. De raad formuleert hierna enkele bedenkingen bij de vooropgestelde strategische doelstelling inzake ruimte en kadert die binnen de algemene beleidsdoelstelling inzake 'ruimte voor kinderen en jeugd' (zie verder deel III).

Aanvullend wijst de raad - uitgaande van het sterk transversaal karakter van het JKP - op de noodzakelijke afstemming met de andere beleidsplannen op Vlaams niveau. Belangrijk is dat de Vlaamse Regering op korte termijn initiatieven neemt voor de noodzakelijke afstemming tussen de diverse beleidsplannen (o.a. woonbeleidsplan, mobiliteitsplan, milieubeleidsplan, waterbeleidsplan, plattelandsbeleidsplan, Beleidsplan Ruimte Vlaanderen). De uitbouw van een gemeenschappelijke sokkel, maar ook het effectief screenen van de beleidsplannen op hun coherentie is hiertoe noodzakelijk. Dit moet onder meer leiden tot het realiseren van win-win

¹ SARO 2011|001. Advies van 18 januari 2011 over het ontwerp Vlaams jeugdbeleidsplan 2010-2014. www.sarovlaanderen.be

situaties alsook tot het identificeren van de ‘mismatches’ tussen de diverse beleidsplannen op Vlaams niveau. De beleidsnota ‘algemeen regeringsbeleid’ 2014-2019 kondigt tevens de opmaak aan van een transversale beleidsnota. De ambitie is om deze transversale beleidsnota in het najaar 2015 aan het Vlaams Parlement te presenteren.

III. STRATEGISCHE DOELSTELLING

5. Het creëren van ruimte voor kinderen en jongeren is één van de vier basisdoelstellingen van het Vlaams jeugd- en kinderbeleid. De raad ondersteunt deze doelstelling ten volle.

Het JKP vertaalt deze basisdoelstelling in één strategische doelstelling voor ruimte: *‘In 2019 is doordacht medegebruik de norm bij ruimtelijke ontwikkeling’*. Volgens het JKP (pag. 114) betekent ‘doordacht ruimtegebruik’ dat men vertrekt vanuit inspraak en participatie van kinderen in planning, inrichting, ontwikkeling en gebruik. Er wordt gestreefd naar medegebruik waar het kan, maar specifiek gebruik wordt toegelaten waar het nodig is (ruimte wordt dan – volgens het JKP - exclusief voorbehouden voor kinderen en jongeren).

De raad verwijst naar het Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen waar ruimer invulling wordt gegeven aan het concept ‘doordacht ruimtegebruik’. Volgende drie sporen worden onderscheiden: 1° reduceren, 2° hergebruiken en 3° recyclen van ruimte. Dit betekent onder meer dat bijkomende activiteiten niet noodzakelijk om nieuwe ruimte vragen, maar een plaats kunnen vinden binnen de reeds bebouwde ruimte. Ruimte kan tevens in vele gevallen meervoudig gebruikt worden door activiteiten in elkaars nabijheid te brengen of te verweven. Zo kan bijvoorbeeld een jeugdbeweging na schooltijd gebruikmaken van een speelplaats. Dit betekent bovendien dat werk wordt gemaakt van omkeerbaar ruimtegebruik of recycleerbare ruimte. Daarbij is de oorspronkelijke toestand eenvoudig te herstellen of zijn gebouwen zo ontworpen dat ze eenvoudig van functie kunnen veranderen.

6. De raad benadrukt dat het ruimtelijk beleid meer en meer inzet op verweving van functies en op meervoudig ruimtegebruik. Omgaan met meervoudig ruimtegebruik en met verweving van functies zijn belangrijke aandachtspunten van het nieuw Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. De raad meent aldus dat het ontwerp JKP iets te sterk de nadruk legt op de uitbouw van jeugdspecifieke plaatsen. Het is een belangrijke uitdaging voor de jeugd om - samen met alle andere doelgroepen - volwaardig invulling te geven aan een 'doordacht medegebruik' van de publieke ruimte.

Wat betreft de private ruimte moeten specifieke en doelgroepgerichte instrumenten worden ontwikkeld. De raad wijst erop dat dat het realiseren van doordacht ruimtegebruik in de private ruimte een andere rol van de overheid vraagt, dan in de publieke ruimte (zie deel V)

IV. OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

7. De strategische doelstelling wordt vervolgens vertaald naar volgende drie operationele doelstellingen: (a) de Vlaamse overheid motiveert eigenaars en gebruikers tot doordacht medegebruik van ruimte, (b) de Vlaamse overheid vergroot het mede-eigenaarschap bij kinderen en jongeren door in te zetten op het samen ontwikkelen en gebruiken van (semi-) publieke ruimte en (c) de Vlaamse overheid garandeert het naast elkaar bestaan van voldoende bestemde en onbestemde ruimte waarin iedereen zijn eigenheid kan beleven.

8. De raad vindt het positief dat onder de operationele doelstelling ‘OD 8.1 De Vlaamse overheid motiveert eigenaars en gebruikers tot doordacht medegebruik van ruimte’ opgenomen is dat zal worden ingezet op initiatieven inzake het multifunctioneel gebruik van bepaalde ruimtes. Concreet beschrijft het JKP zeven geplande projecten en processen.

Er zal bijvoorbeeld worden ingezet op het multifunctioneel gebruik van schoolpatrimonium. De

raad merkt op dat het JKP aangeeft de mogelijke obstakels voor multifunctioneel bouwen op te heffen. Het is evenwel onduidelijk welke obstakels er vandaag bestaan en hoe die zullen worden geremedieerd. Het JKP geeft terecht aan dat het niet alleen om multifunctioneel bouwen gaat, maar dat ook het gebruik en beheer moeten gericht zijn op multifunctionaliteit. Multifunctioneel bouwen vraagt m.a.w. om een integrale aanpak, waarbij de betrokken partijen zo vroeg mogelijk in het planproces betrokken moeten worden.

Verder voorziet het JKP een aantal projecten op Vlaams niveau die moeten aanzetten tot medegebruik van de ruimte. BLOSO zal het medegebruik van ruimte in BLOSO-centra stimuleren. Het gaat in de eerste plaats om de aanleg van speel- en sportveldjes of het inrichten van speelbossen op de domeinen. Ook de VLM zal via landinrichting partners aansporen tot medegebruik van de ruimte. Via het instrumenten van de stadsvernieuwingprojecten wil het JKP garanties inbouwen naar de realisatie van de geplande oppervlaktes aan speelruimte, jeugdruimte en groenruimte. De Open Oproep en de Pilotprojecten rond collectief wonen en zorg zal via projectbegeleiding het aspect doordacht medegebruik eveneens worden meegenomen.

De raad vindt het positief dat doordacht medegebruik wordt ingeschreven in een aantal Vlaamse initiatieven en projecten. Op provinciaal en gemeentelijk niveau situeert zich evenwel ook een groot potentieel om het principe van doordacht medegebruik te realiseren. Het is in die zin positief dat het JKP ook aandacht schenkt aan het ontwikkelen van kennis en expertise op het vlak van het delen van ruimte met kinderen, jongeren en hun organisaties. Een handleiding zal ter beschikking worden gesteld aan overheden, eigenaars en gebruikers. Daarmee wordt het hele veld van publiek tot privaat bereikt. De raad merkt daarbij wel op dat kennisdeling op zich te vrijblijvend is om de vooropgestelde ambitie te realiseren.² Om tot een doordacht medegebruik te komen van ruimte en infrastructuur moet een instrumentarium (activerend, stimulerend, regie) worden ingezet op alle bestuurlijke niveaus. Bovendien moet dit worden afgestemd op zowel de publieke als private ruimte. De raad stelt vast dat het JKP bij de operationalisering geen analyse maakt van de noodzakelijke instrumenten om tot een effectieve realisatie te komen. Private ruimtes vragen daarbij om een andere benadering dan publieke ruimtes. De beoogde mentaliteitswijziging op het vlak van medegebruik van privaat domein vraagt om flankerende maatregelen. Dit betekent dat eigenaars moeten worden gestimuleerd om in dialoog te gaan, eigendom ter beschikking te stellen enz.

Aansluitend stelt de raad vast dat het JKP een proces voorziet voor het adviseren van planningsprocessen op gemeentelijk, provinciaal en Vlaams niveau vanuit de sportsector (8.13). De raad is voorstander van een ruime invulling van de participatie in planningsprocessen.

9. Wat betreft de operationele doelstelling '8.2 Door in te zetten op het samen ontwikkelen en gebruiken van (semi-) publieke ruimte vergroot de Vlaamse overheid het mede-eigenaarschap bij kinderen en jongeren' benadrukt de raad dat ruimtelijke kwaliteit voor jongeren en kinderen niet mag afhangen van specifieke ruimtes. De raad ondersteunt dan ook ten volle deze operationele doelstelling, waarbij de aandacht in de eerste plaats uitgaat naar de participatie en betrokkenheid van kinderen en jongeren bij het inrichten en het gebruik van de publieke ruimte. Het is tevens positief dat het JKP specifiek aandacht schenkt aan de algemene ruimtelijke kwaliteit in Vlaanderen, als bepalende factor voor het welzijn van kinderen en jongeren. Met deze doelstelling wordt dan ook aangegeven dat naast de inzet op specifieke doelgroepgerichte ruimtes en infrastructuur, het investeren in een kwalitatieve omgeving even belangrijk is.

Ter realisatie van deze doelstelling ambiëert het JKP de betrokkenheid van de jongerensector bij de totstandkoming van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Het JKP wil jongerenorganisaties betrekken in de partnerdialogen in het kader van het BRV. De raad ondersteunt dit participatieve proces en vindt het positief dat het JKP op deze manier aansluiting zoekt bij het ruimtelijk beleid.

² Het JKP ambiëert een mentaliteitswijziging: 'Een belangrijk aspect hierbij is een mentaliteitswijziging bij eigenaars én gebruikers met als doelstelling een gedragen en duurzaam medegebruik van de ruimte (publiek en privé).'

10. Inzake de derde operationele doelstelling *'OD 8.3 De Vlaamse overheid garandeert het naast elkaar bestaan van voldoende bestemde en onbestemde ruimte waarin iedereen zijn eigenheid kan bewaren'* vraagt het JKP aandacht voor het verschil tussen de formele bestemming en de diverse bestemmingen die kinderen en jongeren zelf aan een ruimte toeschrijven (bv. braakliggend terrein als speelzone, verlaten bedrijf als ontmoetingsplaats, de straat als plaats om te voetballen).

De raad verduidelijkt dat het niet veeleer gaat over 'bestemde versus onbestemde ruimte'. Voor heel wat ruimte in Vlaanderen komt de planologische bestemming niet steeds overeen met het effectieve gebruik van de ruimte. Daar waar mogelijk kan - met respect voor de eigendomsrechten - worden gezocht naar tijdelijke invullingen en creatief gebruik van ruimte. De raad benadrukt evenwel dat dergelijke processen van toe-eigening van de ruimte, zich niet laten vatten door een beleid. Deze vormen van medegebruik van de ruimte ontstaan spontaan, zijn vaak tijdelijk. De essentie schuilt net in het informele karakter van dit soort ruimtegebruik. Bovendien is deze doelstelling moeilijk in overeenstemming te brengen met de eerste twee doelstellingen waarin ruimtelijke aspecten net zeer sterk vanuit het idee van meer geformaliseerde vormen van partnerschap en participatie worden benaderd.